KÖNYVJELZŐ
Az ÚJ SZÓ melléklete
4. évfolyam 12. szám 2005. december 15.

Imádság

Istenem, nem hallod jól az imádságom!
Vágyódás, óhajtás elhervadjon bennem
Mi szívemben duzzad, lohadjon le lágyan,
Lelkem hadd pihenjen, testem hadd pihenjen.

Kértelek, hogy puhán hullass az ölembe
Apró örömöket s ízes boldogságot,
Melyet feloszthatnék, jusson is, maradjon,
Mint karácsony esti bőséges kalácsot.

Annyi vágyat kértem, teljék csókra, dalra.
Könnyű szárnyú szívem kóborlásra termett,
És te küldtél nékem nagy, nehéz csudákat,
Sziklakőbe vágott oszthatlan szerelmet.

Olyan kényességgel verted meg a szívem,
Fáj, ha messzi kertben új tavaszok érnek,
Piros vérem serked, mikor kelyhe pattan
A rózsaszín ajkú zsenge gesztenyének.

Perzselnek az esték, hajszolnak a percek,
Szörnyű ajándékod alig-alig tartom...
Meggörnyed a vállam, félek, hogy elégek,
...Tévedtem Istenem, játszani akartam.

Lesznai Anna

A HÓNAP VERSE

Őszikés szakítás-szonett

Már alaposan készülünk *az őszbe,*
halkra bütykölt jó memory-dugattyú,
lányajk, kebel, sikoly régen befőzve,
recitálok, über alle Gipfeln ist Ruh.

Őszre-dolgozó az ember a nyáron,
az időt lopva „Örök Ősz"-re lopja.
A siker mindig pengeélen táncol,
mert mi most fakó, idővel ha pompa.

Az emlékmunka ősszel visszatáncol,
őr garzonodban – fátylas légi jászol –
sok nyerges nimfád, vékonydongájú...

Késed a jelent, hogy így kinek *látszol:*
e szonettben legalább ÉN *a hattyú*
ha elkészül: über alle Gipfeln ist Ruh.

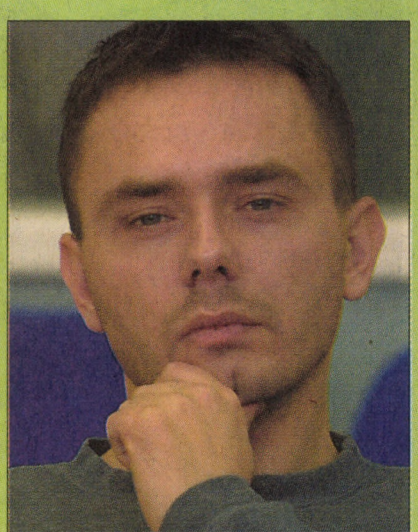

Vida Gergely
(1973. XII. 31.)
Nyárad
Somogyi Tibor felvétele

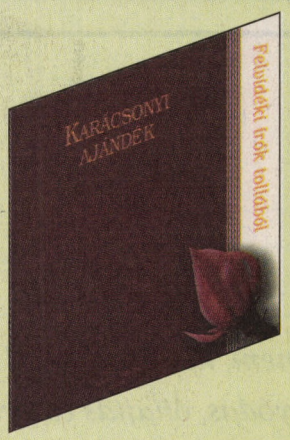

Karácsonyi ajándék
Lilium Aurum

A *Felvidéki írók tollából* című verses-prózai antológia harmincnégy író és költő karácsonyi tematikájú szövegeit tartalmazza. A névsorból: Szenczi Molnár Albert, Dobos László, Duba Gyula, Győry Dezső, Kovács Magda, Mács József, Neubauer Pál, Sebesi Ernő, Tőzsér Árpád, Zs. Nagy Lajos... A díszes kivitelezésű kötet karácsonyfa alá valónak készült.
Kötve, 140 old., 21,3x22,6 cm
bolti ár: 299 Sk
kedvezménnyel: 269 Sk

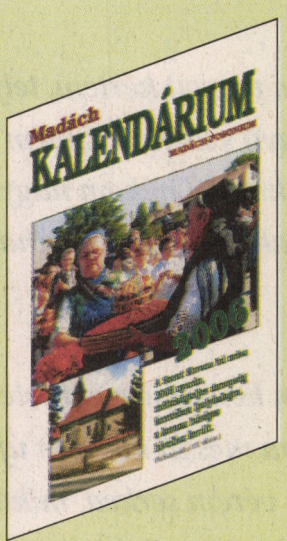

Madách Kalendárium 2006
Madách-Posonium

Egész évre szóló olvasnivaló. A naptári részen kívül magyar és szlovák keresztnévnaptár, divat, gyermekdivat, sport, gyermekrovat, fejtörő és keresztrejtvény, kelta fahoroszkóp. Viccek, receptek, kertészek és gazdálkodók rovata, egészség és életmód. Riportok, beszámolók. Interjú Dohányos Róberttel. Irodalom – vers és próza bőséggel. Emlékév – ötven évvel az 1956-os forradalom után.
Fűzve, 182 old., 16x23,4 cm
bolti ár: 110 Sk

Új könyveink

Shakespeare múzsái
Méry Ratio

A *Lányok és asszonyok Shakespeare drámáiban* alcímű díszes album eredetileg 1857-ben jelent meg németül, Lipcsében. A Shakespeare nőalakjairól szóló képes-szöveges összeállítás a színművek mindegyikének összefoglalóját is nyújtja, de női szemszögből, a nőalakokat domborítva ki képben és szóban. A könyv bevallottan a nőkhöz szól, de nem csak lányok-asszonyok körében arathat sikert.

Bársonykötésben, 124 old., 23x33,3 cm
bolti ár: 890 Sk
kedvezménnyel: 710 Sk

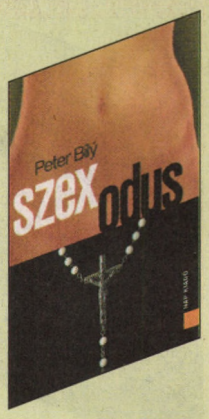

Bilý, Peter
Szexodus
Nap Kiadó

A regény főhőse egy fiatal költő, aki Olaszországban bevonul egy Ágoston-rendi kolostorba, és úgy próbál rendtestvéreivel közösséget vállalni, hogy közben önmagát se kelljen feladnia. Igyekezete azonban felemásra sikerül, bár nagy szerencséjére ez még a szerzetessé avatása előtt derül ki. A lebilincselő, sodró erejű könyv a kortárs fiatal szlovák prózairodalom ígéretes tehetségének mutatja. Juhász Dósa János fordítása.

Kötve, 206 old., 12,5x19,4 cm
bolti ár: 330 Sk
kedvezménnyel: 290 Sk

Bréda, Francois
NEMO
AB-ART

A jövőre ötvenéves kolozsvári költő új verseskötetének a minimalizmus lehet a vezérfonala. A versek puritánságán, szűkszavúságán, a fejlécekben megjelenő keltezéseiken és a könyv címén kívül ezt jelezi négy ciklusa is: Nemo szerelmei, Nemo kalandjai, Nemo barátai, Nemo az alvilágban, valamint az olvasója (aki a kötet hátsó bortójának szövege szerint szintén Nemo: „Nemo mi vagyunk").

Fűzve, 80 old., 11,8x16,5 cm
boti ár: 180 Sk
kedvezménnyel: 165 Sk

Aich Péter
Szerelmek
Madách-Posonium

A szerző sorrendben harmadik önálló elbeszéléskötete mélyszonda az emberi lélekbe, annak is a legsajátosabb tartományaiba: a szerelem lélektani mélységeibe. A gyűjtemény kisprózái látszólag mindennapos szerelmi történetek, de előadásmódjuk – a tudatfolyam-technika és a realista leírás ötvözésével – több kiterjedésűvé teszi őket.

Kötve, 212 old., 12,6x20,7 cm
bolti ár: 85 Sk

Borbély Szilárd
Míg alszik szívünk Jézuskája
Kalligram

A magát alcímében *Betlehemes misztérium*-ként meghatározó könyv a szerző legújabb lírai műve. Leginkább omniáriumnak tekinthető, ahogy a breviárium vagy az olvasókönyv. A szövegnek énekek, népi imádságok és régi vallásos dalok biztosítanak erősen ornamens, illusztratív jelleget, meghatározva egyúttal a betlehemes misztérium intertextuális kötődéseit.

Kötve, 120 old., 11,5x19,3 cm
bolti ár: 210 Sk
kedvezménnyel: 180 Sk

Csanaky Eleonóra
Az Ifjú Szivek 50 éve
AB-ART

A művészeti együttesben megalakulása óta számos alkotói elképzelés váltotta egymást, s mindegyik alkotói világ megvalósítása küzdelmekkel járt. A dokumentumokra is támaszkodó monográfia e küzdelmeket járja végig azokra hagyatkozva, akik rajta hagyták kezük nyomát az együttes munkáján, s így az egykori alapítók és tagok segítségével valamelyest sikerült pótolnia az együttes elveszett archívumát is.

Kötve, 184 old., 17x24 cm

Új könyveink

Csáky Károly
Vigasztaló
Lilium Aurum

Az ismert néprajzi gyűjtőnek és helytörténeti írónak nem ez az első lírai kötete, *Kísérlet az idővel* címmel korábban már megjelentek összegyűjtött versei. Mostani könyve is versgyűjtemény, s költészetének harmincöt évét öleli fel. Saját szavai szerint verseiben elsősorban szűkebb közössége sorsát, problémáit, keserveit fogalmazza meg.

Kötve, 118 old., 10x16,5 cm
bolti ár: 149 Sk
kedvezménnyel: 134 Sk

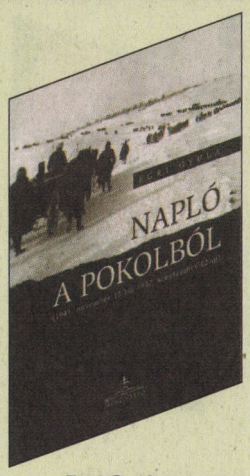

Egri Gyula
Napló a pokolból
Méry Ratio

A tornaljai Egri Gyula egyike volt azoknak a magyar katonáknak, akiket a Don-kanyarig sodort a történelem vihara. A csodával határos módon élte túl a hadifogság embertelen éveit is, majd két vaskos füzetbe lejegyezte kálváriájának történetét, hogy aztán több mint fél évszázad múlva közreadhassa azoknak, akik mindezt csak a történelemkönyvek lapjairól ismerik. Bár onnan éppen ezek a történetek hiányoznak.

Kötve, 176 old., 15,2x21 cm
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 230 Sk

Fülöp Antal
Ami ragyog, ami nem
Méry Ratio

A sok műfajban otthonos szerző egy elbeszéléskötet, egy regény, egy hangjáték és drámája után most verseit adja közre. A közvetlen, többségükben rövid lírai reflexiók egyik jellemzője a többszólamúság és a variabilitás, a poétikai minimalizmus, az iróniára és a groteszkre való hajlam, a közéleti-művészeti indíttatású angazsáltság.

Kötve, 88 old., 14,3x21,3 cm
bolti ár: 190 Sk
kedvezménnyel: 150 Sk

Dömény Andrea
Szúrja Namaszkára
AB-ART

E novellák – a *Start könyvek* sorozat 15. köteteként – olyan közegből merítik témájuk többségét s olyan szögből láttatják, amely nem mindennapi, ahonnan mi – közönséges halandók – nemigen szoktuk figyelni az életet. Ezért izgalmasak: többnyire a halál közelébe érő embereket, kórházi miliőt, elesettségünk, emberi nagyságunk bizonyítékait találjuk e szeretettel és figyelemmel megírt történetekben.

Fűzve, 144 old., 13,5x20 cm
bolti ár: 140 Sk
kedvezménnyel: 120 Sk

Écsi Gyöngyi
Karácsonyi népénekek
Median

A CD anyaga nagyrészt Écsi Gyöngyi saját gyűjtésére épül. A Zoborvidéken, Gömörben, Pozsonycsákányon megőrzött dallamok és szövegek segítségével idézi fel Krisztus születését, s a bibliai történetet Lukács evangéliuma alapján fonja egységes füzérbe. Nesztor Iván akusztikus hangszerei (népi furulyák, láncos bot, csengettyűk, mákgubók stb.) a természetközelséget idézik.

bolti ár: 200 Sk
kedvezménnyel: 175 Sk

Gágyor József
Játékos növényvilág
Lilium Aurum

A *Játékos állatkert* (2002) és a *Csúfondáros könyv* (2003) után az ismert néprajzi szakíró a gyermekeknek szóló sorozat újabb részével lepi meg kis olvasóit. A természet képzeletbeli kiskertjébe olyan növényeket meg virágokat és gyümölcsöket válogatott be, melyek a mátyusföldi gyermekek népi mondókáiban és gyermekjátékaiban szerepelnek. Ábécérendben, kottaleírással.

Kötve, 152 old., 16,6x17,6 cm
bolti ár: 188 Sk
kedvezménnyel: 170 Sk

Új könyveink

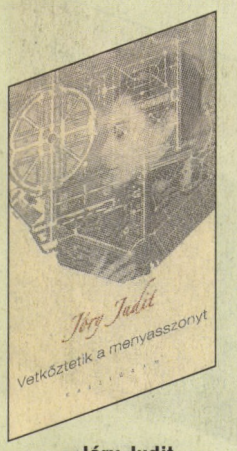

Jóry Judit
Vetkőztetik a menyasszonyt
Kalligram

Kevesen beszélnek ennyire nyíltan és érzékien, érzékletesen a női lét tapasztalatairól a magyar prózában, mint ennek a regényes önvallomásnak a beszélője. A művészettörténész szerzőt az érzésekbe és emlékekbe történő behatolás foglalkoztatja leginkább, s éppen ettől válik ez a próza rendkívül személyessé és szenvedélyessé. Felszabadító olvasmány.

Kötve, 296 old., 14x20 cm
bolti ár: 220 Sk
kedvezménnyel: 190 Sk

Liszka József
Két Duna keríti...
Kalligram

A *Csallóközi Kiskönyvtár* sorozat újabb kötete – alcíme szerint: *Tanulmányok a Csallóköz néprajzához* – egy-egy kiragadott jelenségről, tárgyról, tárgycsoportról, típusról, szokásról stb. nyújt a vizsgált kérdés történelmi gyökeréig lehatoló áttekintést, azaz mindenekelőtt a részkérdések megoldásában jelölhető ki fontossága. Ekként a Csallóköz népének egykori mindennapjai tárulnak fel belőle.

Kötve, 288 old., 13,5x20,6 cm
bolti ár: 250 Sk
kedvezménnyel: 210 Sk

Mács József
Trianon harangjai
Méry Ratio

A szerző új regényének színhelye egy határ menti gömöri falucska, ideje pedig a második világháború vészterhes időszaka. A cselekmény középpontjában Dél-Szlovákia gömöri magyarjai állnak: ismét választ elé kerülve. Az új világrend a kitelepítést, az áttelepítést, a lakosságcserét, a kollektivizálást hozza magával. Családok esnek szét, templom üresedik...

Kötve, 232 old., 15,2x21 cm
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 230 Sk

King, John
A futball faktor
Kalligram

A szerző kultuszkönyve villámgyorsan bestsellerré vált Angliában. Az elbeszélő egy huszonéves londoni fiatalember, aki csak a hétvégéknek él: az alkalmi szexnek, a vizezett sörnek és kedvenc csapatának, a Chelseanek. Időnként pedig dühét az aktuális ellenfeleken tölti ki. Mígnem egyszer a rövidebbet húzza... A helyenként túl nyers, erőszakos és vad könyv letehetetlen olvasmány. Kovács Levente fordítása.

Fűzve, 296 old., 12,5x20,5 cm
bolti ár: 299 Sk
kedvezménnyel: 250 Sk

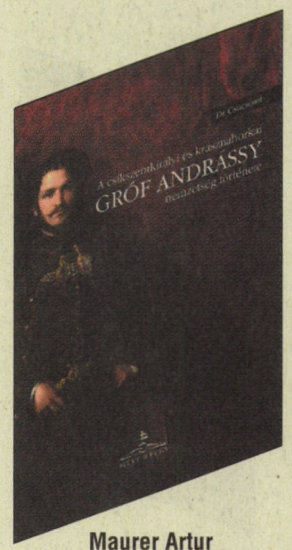

Maurer Artur
Gróf Andrássy
Méry Ratio

A kiadvány eredetileg 1900-ban jelent meg Rozsnyón. Szerzője, a Rozsnyói Hírlap alapítója és szerkesztője, a nagy műveltségű Maurer Artur 1880-tól volt Szepes megye főorvosa, az Andrássy család háziorvosa és bizalmasa. A gyűjtemény a honfoglalástól a 20 század elejéig követi az Andrássy nemzetség történetére vonatkozó adatokat. 16 oldal színes képmelléklettel.

Kötve, 116 old., 15,2x21 cm
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 230 Sk

Mécs László
Fekete zúzmara
Madách-Posonium

A két háború közti szlovákiai magyar irodalom klasszikusának tekinthető pap költő (1895–1978) válogatott versei a *Magyar Antaeus Könyvek* sorozat részeként az életmű átfogó keresztmetszetét kínálják, megszólaltatva minden regiszterét. A kötet a szerző több mint egy tucat eddig kiadatlan versét is hozza az 1944–1970 közötti időszakból. Bárczi Zsófia válogatásában és utószó-tanulmányával.

Kötve, 144 old., 12,6x20,7 cm
bolti ár: 185 Sk

Új könyveink

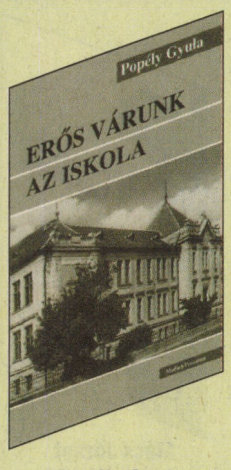

Popély Gyula
Erős várunk az iskola
Madách-Posonium

Az 1918–1939 közötti idők csehszlovákiai magyar iskolaügye az egymást váltó kormányok sosem kedvező iskolapolitikája szerint alakult. A könyv, mely a szerző *Búcsú a főiskoláktól* című, közelmúltban megjelent munkájára köt, levéltári anyagok, korabeli sajtóbeli közlések és parlamenti beszédek alapján mutatja be a csehszlovák iskolastratégiát.
Kötve, 372 old., 13,8x20,7 cm
bolti ár: 240 Sk

Szőke József
Csatangoló
Lilium Aurum

A *Történelmi séták Szlovákia legszebb tájain* alcímű, számos képpel és kordokumentum értékű illusztrációval kiegészülő könyv nem szokványos útikalauz. A kötet emlékeire és a magyar–szlovák évszázados együttélés közös történelmi színhelyeire összpontosít, s egyfajta hangulatos történelmi sétára, nézelődésre és merengésre invitálja az olvasót.
Kötve, 128 old., 21,6x30,4 cm
bolti ár: 259 Sk
kedvezménnyel: 233 Sk

Tóth Elemér
Hol laknak a sünik?
Lilium Aurum

Versek, mesék, történetek kicsiknek és nagyoknak. A hetvenes években magas színvonalon gyermekversekkel is jelentkező szerző mostani könyve a prózaíró és a költő Tóth Elemért egyként reprezentálja: mesékkel és gyermekversekkel lép az olvasó elé, mindkét műfajban felcsillantva eddigi költői-írói kvalitásait. Munkáit nyelvi lelemény, formai gazdagság, életöröm s önfeledt gyermeki játékosság jellemzi. Rácz Noémi színes illusztrációival.
Kötve, 184 old., 16,8x23,8 cm
bolti ár: 294 Sk
kedvezménnyel: 265 Sk

Prokopp Mária
Somorja középkori temploma
Méry Ratio

A templom a XIII. és a XIV. században teljesen ki volt festve. Ezeket a falképeket, töredékeket és magát a plébániatemplomot mutatja be a művészettörténész professzor remek munkája – történelmi-művészeti sétára invitálva az olvasót. A templom építészeti, szobrászati és festészeti emlékei beszédesen vallanak a múltról, egyszersmind megerősítik Somorja történeti és művészeti jelentőségét.
Kötve, 64 old., 21,8x30,4 cm
bolti ár: 390 Sk
kedvezménnyel: 310 Sk

Szunyog Zsuzsa
Rózsavigasz
Madách-Posonium

A pályakezdő költő első kötete az *Új Főnix Füzetek* sorozat 9. darabjaként látott napvilágot. Az elégikus hangolású verseket szerkesztőjük a csendes ontológiai vizsgálat, a léttragikum és a cselekvés tartalmának tartományaiba sorolja, s ennek alapján cselekvő elégikumról beszél e kis terjedelmű szabad versekkel kapcsolatban.
Fűzve, 48 old., 13x20 cm
bolti ár: 45 Sk

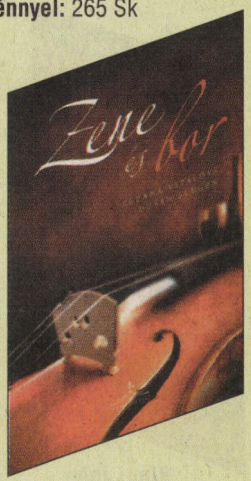

Vitálová, Zuzana–Slugeň, Dušan
Zene és bor
Méry Ratio

Sem a jó zenéből, sem a jó borból nincs túlságosan sok – kezdődik az olvasó érzékszerveinek művészi befolyásolását megcélzó reprezentatív kötet szövege. A könyv a komolyzene és a minőségi ital érzéki összetartozásának dicsőítése, s egyben igényes kalauz is. Az ilyen fajta, minden igényt kielégítő képes-szöveges albumokból sincs túlságosan sok. Kövesdi Gergely fordítása.
Kötve, 118 old., 15,4x21,8 cm
bolti ár: 290 Sk
kedvezménnyel: 230 Sk

Csőbe húzva

Az embert állítólag a nevetés képessége különbözteti meg az állatoktól. Szerintem meg az, hogy ki lehet nevetni. Aki állatokon nevet, az valójában emberi tulajdonságokkal ruházza fel őket, és éppen ezt tartja mulatságosnak. Bergson szerint azon nevetünk a leggyakrabban, ha az amúgy szabad akarattal bíró teremtmény gépszerűen viselkedik. Csak látszólag nem tartozik ide, hogy az elmúlt kétszáz évben tapasztalható események picit fölülírták Kantot, semmi csodálkozás, az éjszakai égbolt borús, az erkölcsi törvények helyén pedig a nagyobb fiúktól való ovis rettegés terpeszkedik.

Ennyit a világnézetemről.

A továbbiakban Grendeléről lesz szó, minden hasonlóság a véletlen műve. A szerző, legkevésbé sem a teremtés hübriszével, ám mégiscsak fölépített egy várost, New Hontot, ezt önmagában tekintsük optimizmusnak, neve legyen hontderű. Szavakból építette, de annyira van, hogy már a harmadik regénye játszódik itt.

De azt is írhattam volna, a semmiben.

„A városnak volt becsületes, történelmi neve is, amikor még város volt, amikor még volt történelme is, és erre a történelemre még emlékeztek a városiak. Aztán a város eltűnt, és a helyén üresség maradt, hiába voltak itt házak, terek, uszoda meg futballpálya, ez már nem az a város volt, amelynek hajdan történelme is volt."

Föltehető, történelmen Grendel valami olyasmit ért, amit mások sorsnak hívnak, történetet, amit az ember alakít, nem pedig elszenved, amelyben van még esély a választásra, még, ha úgy lehet, két rossz között kell is választani. Nagyvonalúbban boldogtalan korszakokban az ilyesmit hívják tragédiának. Grendel szerint a világ annyira piti, hogy ez, mármint a pitisége maradt az utolsó tragédia. Bár a siralom völgye, ép érzékkel még egy rendeset sírni se lehet. Bőgő masina helyett egy gép, amit más gépek kinevetnek, finom kis alternatíva.

A *Mátyás Király New Hontban* az úgynevezett bársonyos forradalom után játszódik, 1991-ben, Csehszlovákiában, egy másodperccel az újabb rémület előtt, amikor a csehek minden lelkiismeret-furdalásukat a szlovák tudat alá gyömöszölték, pedig ott már alig volt hely. Jártam ott kilencvenkettő szilveszterén, egy egész ország dermedt a reménytelenségbe, még nem tudtak az EU-ról meg az egységesen tizennyolc százalékos adókulcsról, a főtér olasz kávézója ufóként világított Zólyom főterén.

Mátyás királyt pitiben Király Elvtársnak hívják, finoman szólva meg van fosztva Macbeth léptékétől, korona helyett Hruscsov levitézlett szalmakalapjában sétálgat, mintha egy Nu pagagyi remix kissé elhízott, bűnbánó hőse volna. A szovjet restaurációban reménykedik, de az oroszok jönnek, kispályás maffia a szuterénből, ám még mindig túl nagyok ahhoz, hogy ne szarjuk össze magunkat.

Elhatároztam, hogy nem fogok sztorizni, merénylet volna a könyv ellen, ki lehet nyitni bárhol, élvezni Grendel úgynevezett mesélőkedvét, nagyon bír mesélni, ha nem is egészen azért és úgy, mint Rémusz bácsi. Mégis, a mesélés mélyén ott a rezignáció, hogy ezt az egészet, ami velünk történt, nem lehet rendesen elbeszélni. A rezignációból származtatható Grendel eleganciája, ha mindent nem lehet, hát akkor csináljuk úgy, mintha nem volna túl fontos, vagy másképpen, mintha eleve volna reménytelen. Mesélj finoman, csak épphogy érintsd. Mint aki tudja, végső soron nem számíthat az utókorra, pár évtized, és kirohad a referencia, ki az összes vacak kis történetünk alól.

A humoráról kéne még beszélni.

Ez itt nem egészen a Csimm-bumm Cirkusz, nem csapkodjuk a térdünket, semmi hahota, inkább az irónia folyamatos jelenléte érezhető, az irónia mint módszer, nem mintha választanánk, hanem kieséses alapon. Becsületbeli ügy. Inkább mosolyogva olvasd. Elintézi különben, hogy mosolyogjál, nem nagyon kell felkészülni rá, de ez nem lesz fehér mosoly, még annyira se, mint a havasi gyopár.

Az emberiség állítólag kacagva búcsúzik a múltjától, Grendelnél viszont mintha a jövőnek intene pápát, sötéten mosolyogva. A mosoly egyébként grimasz, szépen továbbfejlesztett atavizmus, korántsem a jókedvünket fejezzük ki vele, állítólag annak idején az erdőben találkozó emberszabásúak ijesztgetésképpen, tehát félelemből egymásra vicsorogtak, ezt a vicsort háziasítottuk pár évezred alatt, látható eredménnyel.

Kedves olvasó, vigyázz, Grendel behúz a csőbe, mondhatnám optimistán, de hát pont erről van szó, csőlakók vagyunk, eleve, szépen befedett egyirányú utca a miénk, csak néha hülyeségből elfelejtkezünk róla. Szóval, úgy húz be mégis, hogy elintézi, mosolyogd végig a könyvét, csiribú-csiribá, mosolyogsz, mindenen át és túl, egészen a végéig, csak ott fagy az arcodra, az utolsó mondatoknál.

Németh Gábor

(Az Élet és Irodalom 43. számában megjelent recenzió újraközléséért a szerzőnek és Károlyi Csabának tartozunk köszönettel. Németh Gábor fényképe: terasz.hu)

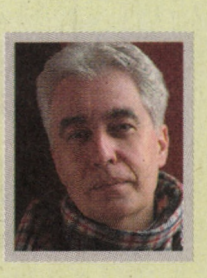

Németh Gábor (1956)
író, szerkesztő
Budapest

Grendel Lajos (1948)
író
Pozsony

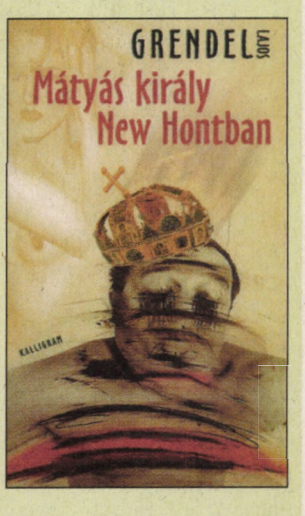

Grendel Lajos
Mátyás király New Hontban
Kalligram
Kötve, 200 old., 12x19,2 cm
bolti ár: 230 Sk
kedvezménnyel: 200 Sk

Szlovákiai magya

Csehy Zoltán (1973)
költő, műfordító,
irodalomtudós
Dunaszerdahely

A Fórum Kisebbségkutató Intézet és a Lilium Aurum Könyvkiadó gondozásában idén jelent meg *A határon túli magyar tudományos könyvkiadás* című reprezentatív áttekintés, mely címéhez híven a rendszerváltás utáni tudományosság eredményeit veszi számba. A kötet a határon túli magyar tudományos műhelyek és tudományos könyvkiadás kárpát-medencei tablója kíván lenni, hat tudományos beszámolón (és a szokásos paratextusokon) kívül válogatott bibliográfiát is közöl. E kiadvány, s kivált a szlovákiai magyar tudományos könyvkiadásról szóló fejezet (Liszka József munkája) kapcsán szeretnék megfogalmazni néhány észrevételt, kételyt, kérdést, s rámutatni egy szemlélet és tendencia elbizonytalanító jellegére. Mostanság se szeri, se száma a szlovákiai magyarsággal foglalkozó kisebb-nagyobb, szerencsésebb és kevéssé szerencsés összefoglalásoknak, adattáraknak, lexikonoknak, a szelektív és „válogatott" bibliográfiáknak, elnagyolt és futtában megírt, sokat markoló és keveset fogó pillanatfelvételeknek, repertóriumoknak.

Liszka József írásából (eltérően a többi régió tudományosságát bemutató szövegek szerzőiétől) először is egy nagy fokú metodológiai bizonytalanság cseng ki, mely nem minden pontján érthető, s talán gyakran önellentmondó megfogalmazású: az ugyanis, hogy mi is a „szlovákiai magyar tudományosság", nehezen megválaszolható kérdés. Ezt a szerző is tudatosítja, ám mégis megpróbál (természetesen extrém szűkítő technikával) létrehozni egy ilyen kategóriát, melyből bekezdésről bekezdésre hullanak ki bizonyos mesterséges, nem átlátható kritériumok alapján különféle vizsgálódási szempontok. Már az is irritáló, hogy a „szlovákiai magyar tudományosság" kategóriáját számomra érthetetlen metodológiai és kategorizáló szándékkal olyan tudományos „tárgyakkal" próbálja párhuzamba állítani, mint pl. „ógörög nyelv és irodalom", „finn népi kultúra", „cseh szecesszió" vagy az „irokézek rokonsági rendszere". Végül ahhoz az evidenciához jutunk, hogy a „szlovákiai magyar tudományosság" lényegében önálló tudomány (!), mely „a szlovákiai magyarokkal végső soron komplex módon foglalkozik". Ezt a primer megfogalmazást szűkíti tovább a szerző, s először a „kívülről jöttek" kirekesztése következik, mivel egy japán vagy magyarországi kutató munkája, mélyedjen el bárhogy is a szlovákiai magyar tudományban, mégsem „az adott nemzeti közösség (esetünkben a szlovákiai magyar mikrotársadalom) önmegvalósításának" eredményeként könyvelhető el. A valódi szlovákiai magyar tudományossághoz a szerző szerint „jól képzett, lehetőleg a szülőföldön élő és dolgozó kutatókra, tudományos intézményrendszerre (oktatás: egyetem!, múzeumok, könyv- és levéltárak, saját kutatóintézetek, publikációs fórumok stb.) van szükség". Ezután a tudományosságot tovább szűkíti, a humán és magyarságtudományi diszciplínákra, s pillanatnyi nézőpontjából kiiktatja a „szlovák tudományos élet szerves részét" képező vagy a vegyes (hazai és nem hazai) szakembergárda által feltérképezett területeket is, valamint a szlovákiai magyar kutatók Magyarországon vagy külföldön, illetőleg idegen nyelven publikált munkáit is. E csonkolási metódusnak nem csak a minőségi engedékenység (melyet egyébként Liszka e „tudomány" keretein belül mentegetőzve bár, de mértékkel megenged) a legfájóbb pontja, hanem egy olyasfajta önkényesség, mely párbeszédképtelenné teszi ezt az újólag megalkotott diszciplínát, s energiáit a rossz kérdésirányból bekövetkező öndefiníciós igényeiben meríti ki. Annál is elhibázottabb szempontrendszer ez, mivel nem egy-egy tudományos műhely vagy kutató, tanszék stb. profiljából indul ki vizsgálódásai során, s e profil nemzetközi vagy általános értelemben vett tudományos kapcsolatrendszerét, eredményeit vizsgálja, hanem mesterséges öncsonkítással létrehozott mércéhez igazodva szelektíven itt-ott kiragadva tárgyal egy-egy jelenséget, miáltal egy-egy műhely vagy kutatási eredmény jelentősége sem világlik ki igazán. A műhelyek arctalanok maradnak, s bemutatásuk stílusa és mikéntje is inkább hasonlít egy kötetlen beszélgetésben felmerülő ad hoc jelenségekre, mintsem tudományos igényű összefoglalásra. E radikálisan szűkítő módszerrel szemben pl. Gábrity Molnár Irén vagy Bíró A. Zoltán módszerei szembetűnően célravezetőbbek és egészségesebbek: ők az adott műhely, kiadó, tanszék profilja felől közelítenek tárgyukhoz, s az így kapott eredményeket rögzítik. Ez a metodológiai anomália meghatározza egyébként a kötet teljes szerkezetét is, az olvasó képtelen eldönteni, hogy most adattárat, áttekintő tanulmányokat, bibliográfiát várjon-e. Mindenből kap valamit, de leginkább jelentős hiányérzete támad.

A szűkítő módszer párbeszédképtelenné teszi ezt az újólag megalkotott diszciplínát...

A továbbiakban kizárólag az irodalomtudományi kiadványokról s főként az oktatással kapcsolatos részekkel foglalkozom. Liszka József, mielőtt felsorolásba kezdene, a felsőfokú oktatási intézményekkel kapcsolatban megjegyzi, hogy úgymond csak „a tudományos utánpótlás biztosítása terén fejtenek ki tevékenységet", a jövő tudományos kutatói pedig majd innen kerülnek ki. Ez lehetséges, hogy a felvállalt szűkítés következménye: minden bizonnyal szükségtelen felsorolnom azokat a tudományos kutatókat és a nevükhöz csatlakozó tudományos munkákat, melyeket pl. a pozsonyi vagy a nyitrai egyetem egykori és mai magyar oktatói tettek le az asztalra. Emlékeztetőül néhány név a sok közül: Zalabai Zsigmond, Zeman László, Sima Ferenc, Jakab István, Mészáros András, Tőzsér Árpád, Lanstyák István, Sándor Anna, Benyovszky

tudományosság?

isztián. Természetes tehát, hogy e tanszékek álló csomópontjai is a tudományos munkának, udományos kisugárzásuk (hála az utóbbi évek dvezőbb változásainak) az ország- és döntő bségben a nyelvhatárt is átlépi. E tanszéki tumányos műhelyjelleg természetszerűleg nyilvál meg a hallgatók bevonásában, valamint a PhDgy PaedDr-képzésben is, ráadásul egy-egy tanki műhely tevékenysége olykor tudományos dványokban, hazai és nemzetközi konferencián is látványosan demonstrálódik, elég csak pl. a itrai Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék *Studia tis Grammaticae et litterarum* című tudomás, rezümékkel ellátott szakkiadványára, a Diaus Könyvekre, a Samcus Irodalomtudomá- Társaság emblémájájelzett néhány kiadyra (bemutatkozó anógiájára) vagy épp a zka József által is emleett Mercurius Könyre gondolni. Talán n célszerű, ha a pocialitásra helyezzük a hangsúlyt ahelyett, hogy dményeket vennénk számba egy-egy műhely ódi profiljából kiindulva.

Véleményem szerint a „szlovákiai magyar tudonyosság" mint „tudomány" Liszka által vázolt ncepciója már csak azért is tarthatatlan, mert tatlanul tematikai és módszertani beszűkülés: vezet: ha pl. az irodalomtörténet felségterülenézünk szét, bizony, alig találni olyan szakemt, aki mondjuk a romantika vagy a felvilágoso, esetleg a középkori magyar irodalom kutatója ne. Irodalomtörténész kollégáim bizonyára isrik azt a rettenetes érzést, amikor egy-egy konencián kiderül, hogy nálunk nincs pl. egy Petőfiy József Attila-kutató, aki méltó szellemi társa et egy-egy magyarországi vagy külföldi szakemnek, s ha azok a (sajnos, mindig fellelhető) neségesség vagy az ismeretterjesztés határait súronjelölt előadók ne járatnák le a szakmát, s a felki vagy „szlovákiai magyar tudományosságot". t magyarországi kollégáink korántsem érzik n szűknek ezt a kategóriát, s a minőségi engedyeket sem tűrik meg, vagy ha igen, az még szabb, hiszen a lekezelő, sajnálaton alapuló, ám szen más látszatot keltő, megtűrő támogatásnál szabb aligha következhet be. Ami elkeserítő, y az 1918 előtti irodalom és az összmagyar, ile a világirodalom kutatására irányuló törekvét az egyetemi tanszékeken kívül más hazai mar intézmények nem hajlandók felkarolni, s valaéle hamis, szeparatív ideológiák nem is mindig atos sugalmazásával a szlovákiai magyar irodalvagy épp tudományosságot le akarják válasza magyar tudományosság egészéről. Ez az amáció elképesztően ambivalens anomáliákat tet tudományos önértékelésünkben, s látható, y pl. a régi magyar irodalom vagy a magyarorgi neolatin irodalom, romantika vagy felvilágosodás kutatóit ez az öncsonkoló rendszer eltaszítja magától.

Célszerűbb lett volna talán az intézményrendszerből kiindulva összpontosítani egy-egy műhelyre, jelenségre...

Az irodalmi folyóiratokkal kapcsolatos információk elnagyoltak: ha a Szőrös Kő nem számít is különösebben meghatározó folyóiratnak (bár közölte már pl. egy nyelvészkonferencia kiváló anyagát is), de mégiscsak háromra emeli a szlovákiai magyar irodalmi folyóiratok számát. A Kalligrammal kapcsolatban nem teljesen helytálló azt állítani, hogy „ad(ott) közre időről időre a szűkebb értelemben vett szépirodalmon túlmutató dolgozatokat is (pl. Erdélyi Zsuzsanna emlékszám)". A Kalligram felvállaltan közöl mind irodalomtudományi, mind irodalomtörténeti, mind pedig bölcseleti írásokat, sőt olykor kifejezetten alapműveket, noha ezek a szűkített „szlovákiai magyar tudományosság" kategóriájába nem mindig sorolhatók be. Ha csupán saját főszerkesztőségem idejéből indulok ki, a tavalyi évben is közöltünk csak a primer irodalmon túlmutató összeállításokat, pl. egy közel egy számnyi terjedelmű tanulmánycsokrot a régi magyar irodalom nőképéről (2004/2), cseh poétikai szaktanulmányokat (2004/4), egy teológiai összeállítást Nők a bibliában címmel (2004/5), irodalom- és kultúrszociológiai összeállítást a queer elmélet kulcsszövegeiből (2004/7-8), válogatást a cseh prózapoétikák alapszövegeiből (2004/9), összeállítást Szenci Molnár Albert munkásságáról (2004/11), Gombrowicz szellemi örökségéről (2004/12). Olyan kisebbségi kérdéskört radikálisan érintő kulcsszöveg is itt látott napvilágot, mint Gilles Deleuze és Félix Guattari tanulmánya az ún. minor irodalomról. Az idei évre már ki sem térek, de nem tévedek, ha úgy vélem, hogy hasznosítható lenne az ún. „szlovákiai magyar tudományosság" számára is a legutóbbi Foucault-blokk. Ezekről mind mondjon le a „szlovákiai magyar tudományosság?" Gubózzon be önmagába? Ezt, persze, Liszka József sem gondolja, s tiszteletre méltóan hadakozik is ez ellen, de az a fajta radikális csonkolás, melyet tanácstalanságában mégis módszeréül választ, előbb-utóbb ide vezet, s olyan beidegződést hoz létre, mely önkéntelenül is hierarchizálja a tudományos megnyilvánulásokat az ún. „szlovákiai magyar tudományosságnak" nevezett tudomány nem teljesen világos szempontjából. Célszerűbb lett volna talán az intézményrendszerből kiindulva összpontosítani egy-egy műhelyre, jelenségre vagy pedig a kiadványok és szakterületek felől közelíteni meg a kérdést.

Végezetül pár szó a „válogatott" bibliográfiáról. A bibliográfia akkor jó, ha nem válogatott, markoljon bár keveset (egy-egy témát, folyóiratot, évet), de a maga területén legyen teljes, hiszen csak így tehet eleget rendeltetésének, egyéb esetben csak pl. az egyetemi kurzusok olvasmánylistáinak részeként tölti be szerepét. A kötetben közölt „válogatott" bibliográfiák esetében eldönthetetlen, milyen szempontok irányították a válogatást. Ha pl. Az *Irodalomtudomány és nyelvészet* alcím alá besorolt munkákat nézzük, a feltüntetett munkák feltüntetését és a fel nem tüntetettek hiányát nem indokolja semmi. Benyovszky Krisztiánnak miért épp detektívtörténeti monográfiája szerepel csak, miért nincs ott *Rácsmustra* című könyve? Németh Zoltán könyvei közül miért csak egy szerepel, hiszen monografikus igénnyel dolgozta fel a kortárs fiatal magyar irodalmat (*A széttartás alakzatai)* vagy külön monográfiát írt Talamon Alfonzról a Kalligram Tegnap és Ma, Szegedy-Maszák Mihály főszerkesztésében megjelenő, összmagyar szempontból is kiemelkedően fontos irodalomtudományi sorozatába, melyről a cikkben szó sem esik. Miért csak egy-egy Lanstyák-, Mészáros-, Sándor Anna-monográfia került be? Miért nincs ott pl. Grendel Mészöly-monográfiája vagy Szeberényi Zoltán szlovákiai magyar irodalomtörténete?

E kötetet lapozgatva célszerű elgondolkodni nemcsak a „szlovákiai magyar tudományosság" fogalmának létjogosultságáról vagy esetleges tartalmáról, hanem a tudománytervező és tudományszervező munkáról is. Ha nem lépünk túl az öncsonkolás gyakorlatán, lelkiekben is elszegényedünk, s oly mértékben záródunk be önmagunk köldöknéző fürkészésébe, hogy ember legyen a talpán, aki ilyen gyanús konstrukciókat komolyan véve mégis képes tudományosan sikeres, nemzetközileg elismert munkát produkálni.

Csehy Zoltán

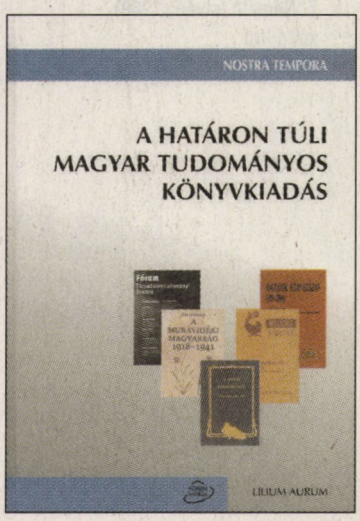

Simon Attila összeáll.
A határon túli magyar tudományos könyvkiadás
Fórum Kisebbségkutató Intézet–Lilium Aurum
Kötve, 144 old., 17,2x24 cm
bolti ár: 210 Sk
kedvezménnyel: 190 Sk

Szemközt a szöveggel

Avagy ismerkedés egy nyelvi kozmosszal egy kis csillagutazással egybekötve

Szászi Zoltán (1964)
költő, újságíró
Rimaszombat

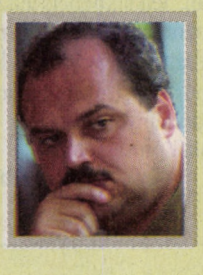

Z. Németh István (1969)
költő, író
Csicsó

Rágyújtani, kifújni a füstöt, felnézni a csillagtalan, telet váró égre és elgondolkodni: mi végre a vers, mit ér a szöveg, ki olvas ma még egyáltalán, s ha olvas, mit olvas? Mert aki nem olvas, annak ugyan mindegy, milyen kozmosz a Z. Németh Istváné, milyen szöveggel birkózik, micsoda szenvedélyek és álmok lobognak kihunyhatatlanul ebben a költészetben. Aki viszont nem olvas, és éppen Z. Németh Istvánt nem olvas, az vessen magára, és találja is el magát!

Adva van itt kapásból egy kérdés: miért érzi fontosnak egy költő úgy alig néhány évvel a negyven előtt, hogy na most szükség van az összegzésre, egy mérlegre, hogy megmutatkozzanak azok az igaz versek, melyek a legfontosabbak alkotói pályájának eddigi szakaszán. A költő az örök elégedetlen, az örök ellenzéki, az örök Don Quijote, a kihalófélben levő szeladon, a halálig szépen játszó Cyrano, Mercutio és filozófus és Nemo kapitány meg Pirx pilóta. Alkatánál fogva, személyiségjegyeit magán hordozva, habitusában, minden cselekedetében és gondolatában, mindig és mindenhol költő Z. Németh. Megtagadni nem lehet ezt, mert a megtagadással önmaga létezését vonná kétségbe.

Triatlon. Hármas versenyszám az atlétikában. Háromszor megmérni a magad erejét teljesen más versenyszámokban. Versben, rímben, filozófiában. Válogatott és új versek, áll a könyv első oldalán, két évszám közé feszítve a keletkezések idejét: 1988–2004. Egy korszak igen érdekes, nagyon személyes, hol játékosan könnyed, hol tragikusan mély metszetét kapja az olvasó versben. Telehintve remekebbnél remekebb trópusokkal, milliónyi ötlettel, játékkal és csillagporral, szinte már a szédülésig. Bódítóan ömlik a szöveg, s mégis feszes a lezárásaiban, a gondolatiságban, a mondanivalóban pedig mindig ott van egy csipet fanyar keserűség, a meg nem értettség, a megcsalatottság, a minden úgyis másképpen van érzésének hangulata. Hát kicsoda képes így és ennyire kiszolgáltatni magát a szövegnek és ezáltal az olvasónak, a befogadónak, ha nem egy költő – par exellence, akit Z. Németh Istvánnak hívnak?! Egy olyan könyvet tárok az olvasó elé, amely élmény és súly egyszerre. Ne várj, kedves olvasó csupa finom girlandot és puha röhögést, ne várj nagy szavakat és ne várj pikantériát! Ezekben a versekben „csak" az ember van benne, az esendő ember. Kozmoszteremtő kedve határtalan. Egy kis utazásba vágjunk hát bele, utazásba, amely „egy" a hatmilliárdnyi lehetséges értelmezések közül és mi sem természetesebb, szubjektív, mert az én utazásom ebben a csillagvilágban.

Az első befogadó csillagköd a kötet *Sárkánymedence* című nyitó ciklusa. Játék, mondhatná a felületes csillagvándor. Ám egy-két sor erejéig nézzünk csak jobban oda, mit is rejtenek a játéknak látszó rímek! Talán a *Töltött líra két személyre* című vers néhány sorából több is kiderülhet: *„és lírád már csak egy standard blabla / felfújt-kipukkadt színes strandlabda / megkritizálják a tisztelt agyak / jobb neki ha múzeumban őrzik / mert mint minden idegen anyag / testükből végül is kilökődik"*. Ez az! Anyaggá változtatni a gondolatot! Megtestesíteni az igét, ami aztán a papíron már anyaggá változik, és menthetetlenül el is távolodik teremtőjétől, alkotójától. Isteni játék ez, a világ teremtésének máig tartó folyamatát sugalló. Egy csillag megtekintésével máris képet kaphattunk egy alkotói korszak keserveiről. Meg persze az örömeiről is. Menjünk csak tovább!

Lépjünk bele a *Különös tekintettel* című ciklusba, amely máris kétértelmű gondolati szójáték, hiszen a különös tekintettel szókapcsolat jelentheti azt is, hogy megkülönböztetett figyelemmel kísérünk egy jelenséget, meg azt is, hogy a szem, ami a jelenségeket figyeli, különös módon nézi azokat. Igencsak aktuális problémát pécéz ki és pörköl meg például a *Fel, fel ti rabjai* című vers. Nem minden szán-

Z. Németh István
Triatlon
Plectrum
Kötve, 126 old., 13x21,5 cm
bolti ár: 200 Sk
kedvezménnyel: 180 Sk

dékosság nélkül választottam ezt a csillagot megfigyelésre, hiszen a mai világ virtualizálódásának remek gúnyképe és egyben emberi mivoltunk egyre nagyobb mértékű elvesztésének siratóéneke ez az epigrammaízű verscsillag. Idézem a forrongó égi jelenség saját olvasatom szerinti magját: *„ahol a honlap ott a haza / a háló közepén vár a pók / kiüzen nektek a hangkártyából / »én csak ámulok hogy e-mailek« / de ti csak költsétek kincseitek"*. Nagy László, József Attila üzenete egyszerre eldugva és megmutatva. Igazlátó sámáni tudás és ritka ráérzés kell ahhoz, hogy versíró ember ilyen formában tudja egyszerre felkapni és elejteni a valóság fonákságait. S ha mindezen sorokhoz még a *Mondja egy kislány az osztályteremben* verset odagörgetjük a fókuszba, akkor egy igazi, a szellemi nyomorúságtól irtózó költői hitvallást kapunk a való világ lenyomatával együtt, amelyen el kell gondolkodni, és aztán cselekedni kell. Tegyék ezt, kedves utazók, figyelmesen átolvasva mindegyik sort!

Fénykút – íme, a sivár fekete lyukak közt, vagy már azok túlsó oldalán vagyok, ahol újra fény van?! Ha itt vagyok, akkor mindenképpen meg kell állnom az *Egy belső táj pontos leírása* című poémánál. Boldognak tűnő táj? Dehogy! Egy olyan hihetetlenül pontos kép, ami szinte mozog, aminek illata, morajlása van. Végtelenül elborzasztó, apokaliptikus táj, ahol minden véget ér, ahol minden elkezdődik. Vagy minden csak lehetséges. Annyi biztos, hogy *„Ember nincs sehol: egy ennyire zárt / pillanatban nem élne meg, széttörné / szellemével a zárat, s kilökődne innét, // mint idegen anyag."* Ez a mennybemenetel vagy a pokolra szállás pillanata. Itt elveszett a test, elveszett minden, a kiáltás is hiábavaló. Ez az önmagunkkal való szembenézés iskolája! Íme: idegen anyag vagy önmagad számára is, ha tudatosítod, ha nem. Félelmetes, mégis szembekényszerít önmagunkkal a vers!

Egy szöveg hétköznapjai – oldásszerű cikluscím, pedig megint csak dehogy, hiszen itt már a materializálódott szövegen túli újra szellemivé válás igen fájdalmas megélésének lehet tanúja a csillagutas, aki még mindig nem szédül ennyi mélység és magasság láttán. Egy pillanatra álljunk meg itt is. Egy érdes csillag vár minket, az *Utolsó figyelmeztetés* című vers: *„ne kívánkozz át abba a dimenzióba"*; majd odább pár sorral: *„gondosan titkold el minden kétségedet"*; ismét alább: *„a szöveg előtt ne mutatkozz meztelenül"*. Hát ennyi csak, ennyi a költészet. Más dimenzióba való kívánkozás, de titkolni kell minden kétségedet, ha csalódsz abban a dimenzióban, hová annyira vágytál. Vigyázz, olvasó, vigyázz, költő, eddig sem babra ment a játék, ezután pedig, hidd el, véresen komoly! Csak annyira, mint az élet.

A csillagok fénye itt már inkább szúr, mint világít. Komor és éles fény ez, vakító és fájdalmas, percre, milliméterre kiszámítva minden lépés. Nincs esély bolyongani, lazán elnyúlni a sorok közt, egyre nehezebb út várja a felfedezőt. Egy másik poémában, a *Kiegészítés egy megíratlan értekezéshez* címűben Z. Németh pontosan meghatározza, hol is járunk. *„A VERS ITT VISSZAFORDUL / innét már látni az öröklét ajtaja alól / kiszűrődő fényt."* S mi lehetne unalmasabb, mint az öröklét?! Megpillantani szabad a fényét, a többi titok.

Oldás. Lágyabb sorokat enged elő, kabátzsebében gyűrt szavak, ahogy azt *A 21. század költői*-ről szóló versben olvashatjuk, amely már a *Pillanatkém* című ciklus része. Tájképek fogadnak ezen a csillagon, nyugodtabb tónusokkal és szenvedélyes életszeretettel kontúrozott vallomások. Békésebb világ, de nem ez a kibékülés, itt is van lázadó él, tőrszúrás, fájdalom. E rendszernek egy bolygóján érdemes leszállni, ez már Komárom, ez itt a honlap nélkül is hazának minősíthető tér.

Csak úszóknak – szól a következő cikluscím, itt is már a címben megint benne a játék, a figyelmeztetés, hogy vigyázz, utazó, nem pocsolyába lépsz, ez maga a Mariannaárok is lehet! Két meghatározó mondatot idéznék: *„és te nem bizonyíthatod bűnösségedet / mert mindenki hisz ártatlanságodban"* (Szempillantás). Nézzük csak, micsoda felütés! Mert a folytatás egy csodálatos feloldozásszerű kinyilvánulás: *„amikor Isten a szempillájára emel / s az öröklét hintáit mozdítja meg alattad."* Az előbb még arról beszéltünk, két csillaggal korábban, hogy csupán az öröklét ajtaja alól kiszűrődő fényt szabad megpillantani.

Mégis elérkezik a költő ahhoz a csillaghoz, amelynél mostani útján kikötött, s vele mi is megérkezünk az *Öröklét hintáihoz*. A kötet záróciklusának címe ez. Dallamos duruzsolás tompítja élét e csillagvilágnak. Mesteri formák közt vergődik az ember, legbelsőbb vallomásainak rabja és felszabadult angyalaként egyszerre. Itt a *Jelentés az Emberről a Niopé 673 fedélzetén* című poéma. Talán az egész verset idézni kellene, ám csak néhány sort itt és most, a többit ráhagyom a kedves csillagutazó társak kénye-kedvére és idejére. Mit tapasztal meg a Niopé fedélzetén ez Ember? A megváltoztathatatlan tényt, mely szerint *„Testvérként csak a végzet imádja, istene elbújt, hiába kívánja."* Lássuk meg hát kikötésünkkor a *Jel a jelben* című vers időtlenné növő üzenetét: *„Te vagy Mindenem. / Kinyitom szemem, hogy – lássa"*.

Megérkeztünk hát. Magunkba. Csillagutunk elején és végén vagyunk egyszerre. Z. Németh kapitány, akarom mondani, a költő jóvoltából Isten hozta Önöket ismét önmagukban. Utazni pedig bármikor lehet. Fel kell ütni olykor-olykor a *Triatlon* című könyvet. Laza modern atlétika. Csak csillagrendszernyi távolságot kell leküzdeni minden alkalommal.

Szászi Zoltán

(Elhangzott 2005. november 10-én Dunaszerdahelyen, a Vámbéry Kávéházban, a kötet könyvbemutatóján)

FIGYELMÜKBE AJÁNLJUK

Závada Pál összeáll.
Honvágy
Szlovákiai magyar szép próza 2005
Lilium Aurum
Fűzve, 240 old., 12,5x19 cm
bolti ára: 289 Sk **kedvezménnyel: 260 Sk**

Zalán Tibor összeáll.
A bámész civil
Szlovákiai magyar szép versek 2005
Lilium Aurum
Fűzve, 160 old., 12,5x19 cm
bolti ára: 229 Sk **kedvezménnyel: 206 Sk**

FELADVÁNYUNK

„Életem java úgy múlt el, hogy begyűjtött szavakat tisztogattam, javítgattam és szelídítgettem. Gyönyörűséget leltem az elrendezésükben és újszerű neveltetésükben. S amikor babusgattam, törődtem a szavaimmal, megértettem, hogy azért állnak szívemhez oly közel, mert értékelem és értem a szótlanság súlyát is." Kérdésünk: ki az idézett szöveg szerzője? Segítség: A részlet az Egy köteg pénz című kötete Macskaspirál című novellájából származik. (A feladvány beküldője: Méry Júlia.) A feladvány megfejtői közt értékes könyveket sorsolunk ki.

FIGYELMÜKBE AJÁNLJUK

Ardamica Zorán
heterotexxxtualitás
Nap Kiadó

A játékos és többértelmű cím játékos és többértelmű lírai korpuszt jelöl. Jelentéses a cím abban az értelemben is, hogy a versek központi rendezőelve és maga a téma is, melyek köré a sorok rendeződnek: a szöveg, a textualitás. A kötet egyik jellegzetes vonása a szövegiség, a szövegek interakciója, szerves egymásra hatása, az intertextuális viszonyok kibogozhatatlansága, a szöveg mint idézet, a szöveg mint töredék, a vendég szövegtöredék mint szövegalkotó elem.

Fűzve, 120 old., 16,5x15,5 cm
bolti ár: 129 Sk
kedvezménnyel: 109 Sk

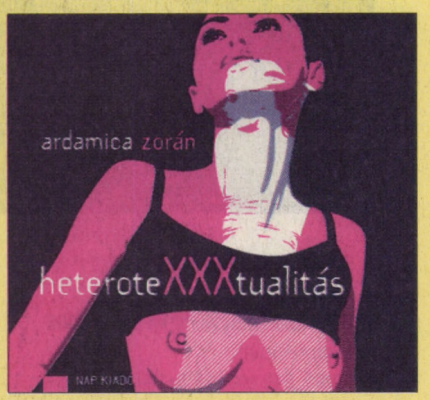

Barak László
Retúr a pokolba
Kalligram

A szerző legújabb verseskötete egy sajátos „gengszterballada", melyben a költő a trágárság és a deviancia nyelvén szól e máig tabuként kezelt témáról, hitelesen jelenítve meg e bűnös világ mélységeit és tragikumát.

Kötve, 64 old., 16,4x19 cm
bolti ár: 130 Sk
kedvezménnyel: 110 Sk

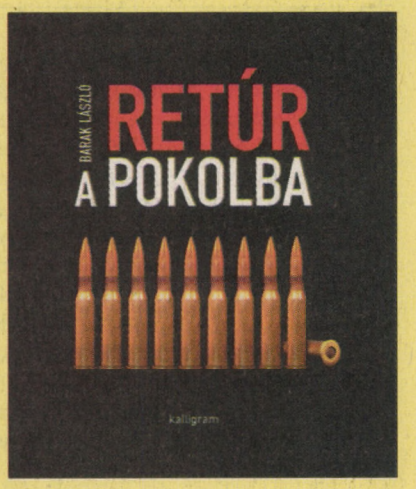

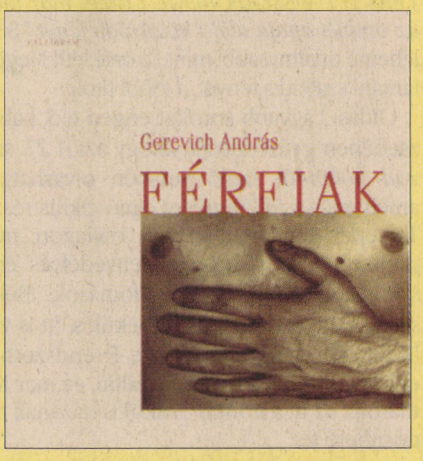

Gerevich András
Férfiak
Kalligram

A fiatal költő második kötete kilépés. Egyfelől a maszkok és szerepek mögül, másrészt a nyilvánosság előtti rejtőzködésből és a konvenciók hazugságaiból. A kötet beszélője természetes büszkeséggel vállalja nemi identitását – az elsők között a magyar költészetben.

Kötve, 128 old., 15x16,2 cm
bolti ár: 180 Sk
kedvezménnyel: 160 Sk

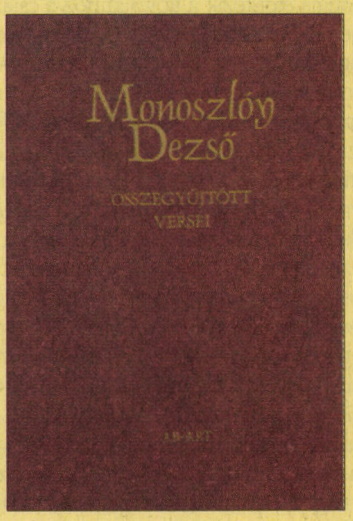

Monoszlóy Dezső
Összegyűjtött versei
AB-ART

Monoszlóy virtuózan bánik a szóval és gondolattal. Formakészsége, nyelvi szemléletessége, gondolati telítettsége mesteri, akár a lírai realizmus hagyományaihoz igazodik, akár ironikus és groteszk parabolákban fejezi ki magát.

Táblás bőrkötés, 672 old., 15x21 cm
bolti ár: 380 Sk
kedvezménnyel: 350 Sk

Németh Zoltán
A haláljáték leküzdhetetlen vágya
Kalligram

A költő irodalomtörténész szerkesztő legújabb könyve – alcíme: Verses halálnapló – három különböző helyszínen (kórház, szanatórium, a halottak városa: Varanasi) figyeli, hogy a halál árnyékában hogyan értelmeződik újra az ember egyénisége, kapcsolatrendszere.

Kötve, 128 old., 15x16,2 cm
bolti ár: 180 Sk
kedvezménnyel: 160 Sk

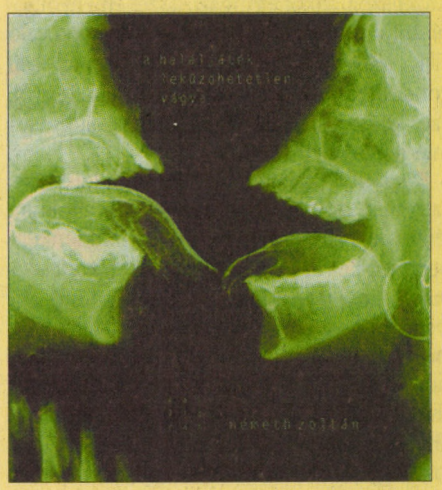

Tőzsér Árpád
Legszebb versei
AB-ART

A Kossuth-díjas Tőzsér Árpád versei koncentrikus körökbe rendeződnek, az egyszer már meghódítottból indul tovább, így teremt-teremtett folyton megújuló versvilágot. Füzi László válogatásában és tanulmányával, Takács János illusztrációival.

Táblás bőrkötés, 128 old., 14x18 cm
bolti ár: 220 Sk
kedvezménnyel: 200 Sk

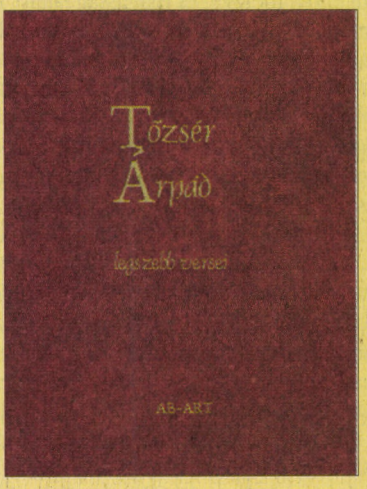

Parfüm a bőrön

Valaha az ősidőkben (néhány évvel ez előtt) fűztem ám a csajt, légy az enyém, kedves, mondogattam rendíthetetlen, s ő csak mosolygott. Mondjuk, nem akárhogyan, a szeme mindennél fényesebb volt, a fogakba meg sohasem értettem, hogy lehet az ember szerelmes, de ennél a mosolynál megfordult velem a világ, és már tudtam, nekem leginkább a fogai kellenek. Minden lyukasságával és minden betömésével együtt. Mondtam is neki, szívesen lennék a fogorvosod, hű, de tudnék játszani a nyáladdal. Évek elteltével ez maradt, meg a napló. Amibe mindennap beírta érzéseit, kivesézett rendesen, csontig, állította, és én hittem volna, ha legalább egy percig is láthatóvá váltak volna titkos jegyzetelései. Nem váltak. Pedig mennyit kértem, ha már magadat nem, legalább a naplódat hadd simogassam, lapozzam egy kis ideig. Legyek a benti világod lámpása, elvégre pszichológus is volnék, vagy mi. Ezek az én titkaim, volt a válasz, én meg erre nem tudtam mit mondani. Ugyan miért vagyok én titok?

Azóta semmit sem változtam. Éhes maradtam a csajokra (kissé félve írom, mert mi lesz, ha elolvassa a nejem!), és szomjas minden kezem ügyébe került naplóra. Az meg már csak hab lehet a tortán, ha épp egy női írta. Akit hívhatnak akár úgy, hogy Lilla. No jó, engem azért nem könnyű megtéveszteni (vagy mégis?), vágom, hogy nem Lilla a Lilla, de hát számomra is szimpatikus a név, bár meglehet, hogy van ennek a választásnak valami más vonzata is. (Figyeled ezt a semmire se hasznos alliterációs utánzatot?!) Bármi megtörténhet manapság.

Hát azzal kezdeném, hogy ez a Lilla négy év alatt nem adta oda senkinek se a testét. (Ebben az egyben hasonlított az elején említett csajra.) Tán mondanom sem kell, ez jó hátulról indított, kapdostam is a fejem, mert picike pikáns, csámcsogós, megindító adok-kapokra fel voltam (fel vagyok) készülve, aztán meg tessék! Ha jól rémlik, volt valami finomka smár, és annyi. Négyszázötven oldalon ennyi erotika. Mit szólna mindehhez Catherine Millet közismert francia művészettörténész?

Lilla középiskolás évei 1977–1981 között zajlottak. Ez idő tájt e sorok írója még csak az alapiskola padjait virágoztatta fel avantgárd alkotásaival, meg is lett a haszna, smirglizhetett órákon keresztül. Akkor találtunk fel egy új játékot is: két tölgyfa közét tettük kapunak, hová felváltva fejelgettünk – radírgumival. Nem volt semmi. Lilla, céltudatos csajszi lévén, természetesen mással törődött. Övé volt a ma és a holnap, a srácoké meg a megállíthatatlanul burjánzó vágy, a tét, maga Lilla. Az uszodában eltöltött délutánok hangulata, a kamaszkori szégyenlősség, a pillantások heve mind-mind egyfajta varázslat. Burok ez, borítása a komolyabb mondandónak. Így marad nyoma a kommunista munkaszombatoknak, az őszi idénymunkáknak, a kétnyelvű gimnázium egynyelvű iskolalapjának, az államhatalom kihasznált és felhasznált áldozatainak, az érthetetlenségnek, a folyton falba ütköző dacnak, akaratnak. Mert Lilla küzd ez ellen. Felháborítja az igazságtalan osztályozás, annyira, hogy sírógörcsöt kap tőle, megbotránkoztatja a gimnázium szó ipszilonnal való írása, a nulla darab magyar nyelvű faliújság, és elkedvetleníti az eltört lábú szlovák lány iránti apátia, ordító közönyösség.

Külön fejezetet érdemelnének az író-olvasó találkozók. Sajnos ma ott tartunk, hogy az iskolákban minimálisra csökkent ezek száma, egyre kevesebb fiatal tud kortárs hazai irodalommal foglalkozó embereket felsorolni. Lilla idejében, ez alatt a négy év alatt, ha jól számolom 9 (kilenc) ilyen összejövetel volt. Szimpatikus a beszélgetések kommentálása, az írók érthetően kissé felszínes jellemzése. (Néhányan közülük nem biztos, hogy örömmel olvassák a sorokat!)

Az érettségi „megható" témáinak felsorolása már csak kíméletes kegyelemdöfése a múlt túlkapásainak. Egy fejtegetés a CSKP forradalmi útjának ábrázolásáról a hazai irodalmunkban, vagy egy SZISZ-gyűlésen történő felszólalás nonszensz példája az akkori világnak.

Lilla naplója sodró olvasmány. Előre megjósolható, hogy nem fog Madách-díjat kapni (az objektivitáshoz hozzátartozik, hogy valószínűleg nem is érdemelné meg), nem lesz kötelező könyve a tanulóknak, sőt még a kritikusok erőltetett vagy épp kedvenc céltáblájává sem válik. Ennek ellenére kifejezetten olvasható, könnyed, de nem szirupos szórakoztatást nyújtó, izzadságmentes mondataival ragadja meg olvasóit. Parfüm a bőrön.

Vankó Attila

Cs. Liszka Györgyi
Lilla naplója
Nap Kiadó
Fűzve, 240 és 216 old., 11x15 cm
bolti ár: 180 Sk
kedvezménnyel: 160 Sk

Vankó Attila (1973)
költő
Fülek

Cs. Liszka Györgyi (1963)
szerkesztő
Pozsony

A gyerek is ember, ámbár

N. Tóth Anikó (1967)
író, irodalomtörténész
Ipolyság

Kukorelly Endre (1951)
költő, író
Budapest

Kukorelly Endre
Samunadrág
Kalligram
Kötve, 56 old.,
15,5x21,6 cm
bolti ára: 150 Sk
kedvezménnyel: 130 Sk

ezt a felnőttek nem mindig *halandók* (f)elismerni. (A haladóbbak talán.) Mert folyton nem érnek rá. Ha meg mégis, akkor kötelező nekik nevelni. Hogy mit szabad és mit nem szabad. A mitnemszabadból van több. Naná! Aztán még ők panaszkodnak, hogy nekik se mindent szabad. Könyvet olvasni azért lehet(ne). Mondjuk, a gyereküknek, aki még nem tud olvasni. Főleg. De annak is, amelyik már tud, mert este lefekvéskor már kinek van kedve. A felnőttnek magának (se). Mármint hogy magának olvasna? Hangosan fel. De akár befelé is, dünnyögve. (Az meg mire jó. Arra, hogy)

Vannak könyvek. Kövérebbek meg vékonyabbak. Színesebbek meg fehérebbek. Szimpatikusabbak meg közömbösebbek. Kifejezetten gyereknek valók. Meg nem annyira vagy egyáltalán. A Samunadrág *olyan milyen?*

Műfajilag: *komolyabb dolgok.* Formailag: versek. Az ajánlás szerint hat és háromnegyed éveseknek valók. Meglehetősen és gyanúsan szűk körű célközönség... De hát ez egy zsebcsel, nyugodtan komolyan (kézbe) vehetik a tizen-, harminc-, hetvenhat és háromnegyed évesek is. A szövegekben/ből egy gyerek beszél, ami nagy szerencse, így nincsenek gügyögős bugyuta és mindenáron didaktikus témák, kiagyaltan erőszakos rit/gmusok, ék/gtelenül csengő-bongó rímek. A gyerek magától beszél magáról. A rendes, hagyományos lírai alanytól persze ez simán elvárható. Jó hogy!

Vannak mindenféle események. Mindenkivel éppúgy esnek meg. Jólesnek vagy rosszulesnek. A reggeli felkelés *pölö*, vagy az evés úgy egyáltalán, a mosdás, a tévézés, a játszás (ez a legokésabb), szóval, amit – nincs mese – mindennap végezni kell. Vannak csapások is, mármint össze (kisebb-nagyobb mértékben), mondjuk, a gyerek az időnként *zoknifej* tesójával, a legjobb meg a legrosszabb barátnőjével. De legtöbbet és főleg a felnőttekkel. Mert az mégiscsak sok(k), hogy a gyerek beleegyezése nélkül hoznak törvényrendeleteket, naná, hogy kötelezően betarthatatlanokat, hogy aztán még nekik állhasson feljebb. A gyerek meg kapkodhatja a fejét. Észre se veszi, és már agyoneteti a soványra gyártott babáját éhenhalás elkerülése végett, agyongondoskodik róla, agyonszapulja lábatlankodás és délutáni *alvásmegtagadás* esetén, nem vesz neki *epertejszínnelt* meg pillangós csatot, ha nincs pénz rá. Titokban *csókollózik*. Magas sarkú cipőben botlog, körmét festi, dohányzásról többször leszokik, hiába. Bosszankodik, dohog, csapkod is néhanapján. Hátha így hamarabb felnő, mert az mégiscsak másmilyen állapot. Talán jobb. De mi van, ha mégse?

Amíg ki nem derül, addig is ki lehet használni az időt, mondjuk, filozofálgatásra, mi miért hogyan van. Mert bizony a felnőttek se mindig tudják a magyarázatot. Vagy csak nem akarják megmondani lustaságból vagy unalmukban. Meg össze is keverik a dolgokat. Mert hát nekik is *nehéz az élet, noha kényelmes.*

Lehet olyan is, hogy egy könyvben (majdnem) minden cím hét betűből áll. *Pölö* a Samunadrág ezt találta ki szórakoz(tat)ásból. Néha véletlenségből kijön normális szó, de szerencsére legtöbbször nem. Ezért vannak olyan lehetetlen és mégis izgi szavak, hogy *alegúja, öreglór, anyaici, truccpr, azértke* meg *hasollók* (viszontagságos írástanuláskor ugyan mi egy-egy ékezetelfelejtés vagy egy szóhatárelmozgás...)

A nyelv felfedezi és használja a gyereket. Meg folyton újít (nehogy elhasználódjon a rendszer). A *randalír, a sodorból kihozás, a hajrövidség* szóössze- és elvon(atkoztat, aki akar); *kindertojásbelsőalkatrészeket, gumimackóhörpögést* szógyárt. Facsar a nyelv, ha úgy tetszik. Nem ront, csak játszik. A gyerek meg jó dolgában el- és félreért, ide-oda forgat, és gyönyörködik: *jó ez az elrendezés.*

Ravasz a Bandi. Belép a szövegbe, föl lehet rá mászni, borostás puszit is ad, sőt verset is ír(at), jókat szórakozik rajta, derül, ha sikerül, néha meg csúfolkodik, mikor mihez van kedve. Az arcát meg a poétikáját mutogatja folyton. A Samunadrág csak álruha! De legalább többször vidám, mint nem. A nyafogás, a keserűség unalmas, meg amúgy is *hülyeségség.*

Ravasz a Béla is. Nem elég csak egy pillantást vetni azokra a rajzokra, de nem ám! Olyan egyszerűek, mint egy felnőtt, és olyan bonyolultak, mint egy gyerek.

P. S. 1. A *Samunadrág* újabb könyv az emberi szív rejtelmeiről. Első látásra/olvasásra szívbe lehet zárni. Felolvasásra, újraolvasásra is ajánlva!

T. A. 38 és 3/4 éves olvas(ó)

P. S. 2. Szeretem a Bandit. Ahogy megcsikizi a szavakat. Ide-oda kanyarognak, lesznek belőlük olyan gyerekszerű versfélék. Vidámak, sőt szívmelengetők. Nagyon egyszerű dolgok. Komolyabb dolgok.

B. A. 3 és 3/4 éves ovis

N. Tóth Anikó

Partközel

Szászi Zoltán tud valamit a távolságról. Jobban mondva, sejt. Pedz. Distanciával kezel. Közelről szól, mégis messze van. Lett. Sorsára hagytuk egy óvatlan percben, pillanatban. Ezt nem is tudom, hogy tettük, hogy tehettük, hisz a minap még bennünk, azelőtt meg lehet, mellettünk történt mindaz, ami most ott van, vagyis már itt, a könyvben, amivel Szászi Zoltán számot vet a papíron. Ad. Nézünk rá. Jelez. Ismer bizonyos helyeket. Valakiket. Valamiket. Föld, Sziget, Tenger. És most a *Távolban Föld*. Bizonyára megkapta azt a fránya „üveggolyót". A tanulhatatlan távolságot. Na, nézzük meg, gondoljuk magunkban, és igen; ha a körülmények optimálisak, ha figyelmesek leszünk, nyilvánvalóan látható. Kétségtelenül kirajzolódik, kibontakozik. A horizont elvár Valakit, Valamit.

A kötetbéli két költőt a térről, akik jól „szórakoznak" az órák könnyed, keserves múlásán. Csak sejtjük, az örök reménység ringatását várják ők a széltől. Várjuk, miként faragja borok erejét a nap, miként híznak az ízek, a savak. Várjuk az alkalmat, hogy kimenjünk apánk sírjához, ha kell még az albumba egy fénytelen fotó. Nekitámaszkodhatunk a déli harangszónak, várhatunk így, van annyi erő a sorban. Hisz egy slukknyi megsodort másodperc az egész. Volt minden. Idővel feszített harc.

„Hogy engedhetném elgurulni
fényből faragott játékaim"(5.)

A kötet, amikor kinyitom, így indul, és ez, miután becsukom is kétségtelenül helytálló marad. Szászi Zoltán eddigi munkái is ezt igazolják. Ezt az utat mutatják-kutatják inspirálóan. Bátorítón. Hol a múlt, hol a jelen, hol a magunk fanyar ideje. De valóságos. Lehet navigálni a zátonyok között. Megnyugtató bizonyossággal. Prognosztizálható partközel. Tudjuk, mit kapunk. Igaz, nem abban az értelemben, hogy nagy erőfeszítéssel talán ki tudnánk találni Szászi-köteteket, -szövegeket, egy Szászi-szoftvert, hanem inkább azzal a megnyugtató rohanós, vásárlási kételyt elfedő nyugalommal (különösen így, karácsony környékén), hogy amit a táskánkba, kabátzsebünkbe csúsztattunk, tettünk, arról már tudjuk, hogy nem kell nagyon idegeskedni, *a helyén van*, na most nem ám csak úgy helyileg, valahogy itt inkább az értékre gondolok, a minőségre. Persze, azt is a helyére kell rakni. Meghiszem azt. Természetes. Nála.

Előreláthatólag jó, helyénvaló. Bár én rövidlátó vagyok: mínusz egy. Nekem a távolságból ennyi.

De ezt a kötetet Kedvesednek, mondjuk, nem bosszúból, előre megfontolt, kitervelt megtorlásból veszed meg. A hangos felolvasása sem vezet, vezethet veszett szakításokhoz. Sőt. Szerintem vannak benne egészen helyzetbe hozó sorok. Tehát ha mondjuk a 'távolban hölgy', szintén ajánlott. Arcközelig pompásan, aztán természetesen a könyv sem mindent helyettesít.

Személyessége egészen másként jelentkezik. A lehetőségek egy újfajta, eredeti összefüggését alkotja meg. A láttathatóság egyfajta különös mezejét. Finoman és érzékenyen. Az árnyak pont úgy esnek, ahogy mondjuk ősszel látjuk, miként sokszínűre, mégis jellegzetesre festi a fáradt fény a határt: a tájat egységessé, a vidéket meg nem szakadó, szakítható folytonos körvonallá. Változatok, sajátosságok távolságra és mélységre, messzeségre. Van, mit szó szerint lehet mérni, van, amit csak megálmodni lehet. Gondolni rá. Ezt a földet, ezt a fát, ezt a gyűrűt, ezt az évet, ezt a világot. A sorok lerakódnak, leülepszenek lassan. Birtokot, biztos talajt teremtenek, amely rendeződik apránként, ha jól figyelünk, akár mindennapjainkban.

Tőlünk nem is olyan távol. Közel a part, a föld. Itt.

Mizser Attila

(Elhangzott 2005. december 1-jén Dunaszerdahelyen, a Vámbéry Kávéházban, a kötet könyvbemutatóján)

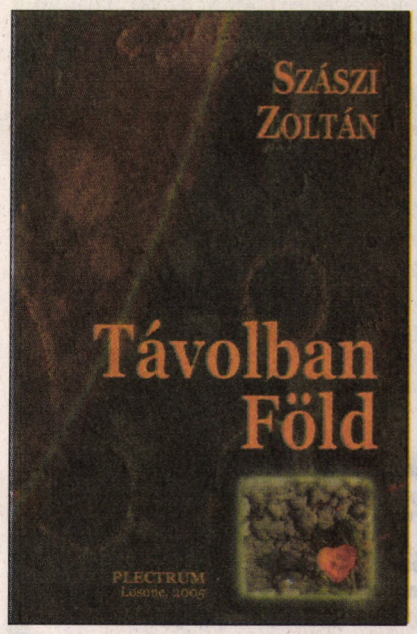

Szászi Zoltán
Távolban Föld
Plectrum
Kötve, 96 old., 13,4x19,6 cm
bolti ár: 126 Sk

Mizser Attila (1975)
költő, író
Fülek

Szászi Zoltán (1964)
költő, újságíró
Rimaszombat

Népének népének

Néhány napja valami egészen különleges kincs került a birtokomba: Écsi Gyöngyi *Karácsonyi népénekek* című CD-je. A belső borító tanúsága szerint az albumon található tizennégy ének műfaja „népének", ami nem más, mint a népdal és az egyházi ének közötti határműfaj. A dallamok eredete a XVI. századig vezethető vissza, az évszázadok során azonban ezek gyakran változásokon mentek keresztül, időnként bekerültek a különböző felekezetek énekeskönyveibe, vagy éppen elmaradtak belőlük. Némely dallam átkerült a népzene más területére, pl. a népszokások dallamai közé, esetleg fordítva, azok közül kerültek át e népének-repertoárba. A múlt század elejétől hanyatlásnak indult ez a dallamkincs, más európai dallamok kerültek előtérbe – ezért is különleges értékű ez a gyűjtés, amelyet Écsi Gyöngyi 1986-ban kezdett a Zoborvidéken és Felső-Gömörben. Az album anyaga nagyrészt saját gyűjtéseire támaszkodik.

Ezek a karácsonyi népénekek Jézus Krisztus születésének történetét tárják a hallgató elé, bibliai szövegekkel és népi dallamokkal. Az éneket és a bibliai szöveget (Lukács evangéliuma alapján) finoman árnyalt zenei aláfestés egészíti ki: Nesztor Iván akusztikus hangszerei és természetből vett zajok (patakcsobogás, juhok patáinak dobogása). A dallamok és szövegek az ősi magyar keresztény örömet és szabadságvágyat fejezik ki.

Szóval, néhány napja valami egészen különleges kincs került a birtokomba: Écsi Gyöngyi *Karácsonyi népénekek* című CD-je. Valamit hozzátett a lelkemhez, gazdagabb lettem általa. Gyönyörű szép karácsonyi ajándék!

Z. Németh István

Nyerteseink

A család kalendáriuma 2006
Szívderítő NAPtár
Nap Kiadó
Fűzve, 204 old., 16,5x23,5 cm
bolti ár: 160 Sk
kedvezménnyel: 129 Sk

Kedves rejtvényfejtők!

Legutóbbi feladványunk, melynek kérdését (Hányszor fordul elő Földes György novellájában a segít szóalak?) a melléklet novemberi számában közölt kispróza tartalma ihletett, igencsak próbára tette és megosztotta az olvasás matematikai stratégiáit. Olyannyira, hogy magam is kénytelen voltam még egyszer utánaszámolni. Nyolcszor.

A törzsszövegben hétszer, egyszer a címben. A három kisorsolt nyertes: **Deák Piroska** fülekpüspöki, **Halgas Ildikó** kulcsodi és **Palásti Aranka** lévai kedves olvasónk. Nekik a Nap Kiadó ajándékát, A család kalendáriuma 2006 című Szívderítő NAPtárt küldjük. A vigaszdíjat (Dömény Andrea: Szúrja Namaszkára című novellaskötetét, az AB-ART ajándékát) azok közt sorsoltuk ki, akik a megfejtéstől számított legtávolabbi eredményre jutottak, s ezúttal **Kartai Edit** dunaszerdahelyi olvasónkra mosolygott rá a szerencse.

Jó olvasást kívánva 2006-ban is várjuk leveleiket, véleményüket, megfejtéseiket. **(A szerk.)**

KÖNYVJELZŐ

Az Új Szó könyvekkel és olvasókkal foglalkozó melléklete

Megjelenik havonta egyszer
Készül a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériumának támogatásával

Szerkeszti: Csanda Gábor
DTP: Toronyi Péter

Levélcím: Könyvjelző, Námestie SNP 30,814 64 Bratislava 1
Villámposta: konyvjelzo@poetic.com
www.ujszo.com
A Könyvjelző legközelebb **január 26-án**, csütörtökön jelenik meg.

A bemutatott könyvek a megjelölt kedvezményes árukon megrendelhetők.

Szerző(k) és cím(ek):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A megrendelő neve:

Lakhely, utcanév, ház- és irányítószám:

Telefon:

Postacímünk:
Vydavateľstvo Kalligram, s. r. o.
Staromestská 6/D
P. O. Box 223 810 00
Bratislava 1
Tel./Fax: 00421-2-544 15 028
e-mail: distribucia@kalligram.sk